

чаються студенти в позанавчальний час, виділяють гуртки, проблемні групи, дискусійні клуби, науково-організаційні заходи: конференції, конкурси, олімпіади тощо.

Висновки. Науково-дослідницька робота студентів виконує комплекс найважливіших освітніх, виховних, наукових і культурних функцій. Ця робота є передумовою формування професійної та науково-дослідницької компетентності майбутніх економістів, становлення цілісної і творчо активної особистості.

Борсук Н.Я., канд. юрид. наук, старший викладач
кафедри правового регулювання економіки

ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Конкурентне право характеризується відносною новизною серед інших галузей правового (законодавчого) регулювання та навчальних юридичних дисциплін в Україні. Враховуючи особливості історичного розвитку України, а також сучасний рівень правової та економічної культури суспільства, система захисту економічної конкуренції сформувалася, у першу чергу, завдяки розробці та розвитку законодавства у цій сфері. І першою законодавчою основою правового регулювання вітчизняних конкурентних відносин став Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» (втратив чинність) від 18 лютого 1992 року [5], основною метою якого було здійснення за допомогою правових норм контрольно-регулюючого впливу на діяльність монопольних утворень. Проте ще не було механізмів реалізації цього закону, який мав ряд недоліків у здійсненні державного регулювання економічних процесів, тому одним із важливих етапів розвитку конкурентного середовища в Україні стало прийняття Верховною Радою України Закону «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 року [2]. Саме такий орган було створено для здійснення державного контролю за дотриманням антимонопольного законодавства. Разом з цим потребували захисту конкуренти (споживачі) від некоректної і оманливої поведінки (недобросовісної конкуренції) та від осіб, які намагаються в такий спосіб отримати невідповідні переваги на ринку. Це призвело до прийняття Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року [3].

Правові основи захисту конкуренції у підприємницькій діяльності закріплено в статті 42 Конституції України від 28 червня 1996 років [1]. Відповідно до положень цієї статті держава забезпечує захист конкуренції. Окрім того, не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція, види та межі монополії визначаються законом. Відповідно до частини першої статті 92 Конституції України правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання визначаються виключно чинним законодавством [1].

У сучасних умовах акцент у законодавчому регулюванні відносин, пов'язаних з конкуренцією і монополізмом, переноситься з обмеження і недопущення монополізму на захист економічної конкуренції. Такі зміни найшли відображення і в назві базового закону: якщо в 1992–2002 роках це був Закон «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», то з 2002 року — Закон «Про захист економічної конкуренції» [4], який складає основу законодавчого забезпечення державного захисту економічної конкуренції в нашій державі.

Сьогодні норми законодавства про захист економічної конкуренції містяться більше ніж у тисячі актах законодавства. Вони складаються з норм не лише матеріального, але й процесуального права. Розроблено також низку підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють процес і забезпечують методичну основу застосування норм законодавства про захист економічної конкуренції. Проблема конкуренції як особливого об'єкта правового захисту стала предметом розгляду для деяких наукових дисциплін з економіки та юриспруденції, і цей теоретичний фундамент дозволив внести важливі уточнення в основні поняття та положення конкурентного законодавства. Можна стверджувати, що за ці роки в країні сформувався клас юристів, які захищають законні інтереси крупних учасників товарних ринків у спорах з органами Антимонопольного комітету України, антимонопольна практика стала обов'язковим елементом у роботі любого великого адвокатського об'єднання. Публічні виступи і статті в юридичних виданнях профілюючих юристів мають серйозний вплив на формуючу доктрину права конкуренції.

Разом з цим, враховуючи невелику кількість навчальних посібників і монографій з конкурентного права, слід уважно відноситись до лекційних занять, роботи з правовими базами даних, су-

дової практики, активно використовувати матеріали Антимонопольного комітету України в мережі Інтернет на офіційному сайті Антимонопольного комітету України, відслідковувати статті в періодичних журналах і коментарі до нормативно-правових актів, які регулюють різні аспекти конкуренції та монополії, вивчати міжнародні акти правового регулювання конкуренції, угоди про співробітництво конкурентних відомств зарубіжних держав.

Перспективи розвитку конкурентного права пов'язані з перспективами розвитку всієї системи захисту економічної конкуренції, паралельним, взаємодоповнюючим розвитком її законодавчої та організаційної складових. Подальше вдосконалення конкурентного законодавства України має відбуватися за наступними основними напрямками: кодифікація норм конкурентного процесу (основним завданням на цьому напрямі є розробка Конкурентного процесуального кодексу, який би повністю усунув існуючі білі плями, що виникають у взаємовідносинах органів Антимонопольного комітету і бізнесу, у процесі розслідування справ про конкурентні правопорушення і прийняття рішень у них органами Антимонопольного комітету); удосконалення матеріальних норм конкурентного права (насамперед — це вдосконалення поняття «антиконкурентні узгоджені дії» і розробка положень, які дозволять суспільству значно ефективніше, ніж нині, виявляти і припиняти таємні змови суб'єктів господарювання, які у традиції конкурентного права Європи і світу відомі як «картельні змови»); створенні в українській державі спеціалізованого суду з питань конкуренції; наповненні конкретним змістом для української державно-правової системи поняття «державний орган із спеціальним статусом», яким є Антимонопольний комітет; створенні та забезпеченні умов функціонування громадських організацій, професійних об'єднань у сфері захисту конкуренції, які представляли б інтереси певної галузі, споживачів тощо у сфері конкурентних відносин.

Розвиток конкурентного права та завершення формування цілісної системи захисту економічної конкуренції в Україні є процесом, який нерозривно пов'язаний із зростанням правової та підприємницької культури суспільства. Найдосконаліші правові норми та державно-правові механізми не здатні забезпечити достатньо ефективний захист та розвиток конкуренції, якщо ідеї та цінності ринкової економіки (так само, як ідеї та цінності демократії, правової держави тощо) не сприйняті суспільством у цілому. Тому нам необхідно досягти того стану, коли кожен учасник конкурентних відносин (як підприємець, так і чиновник) буде усвідомлювати необхідність діяти у цьому процесі тільки добросовісно і правомірно, прямо пов'язуючи свою добросовісну конкурентну поведінку та високу конкурентність ринкової економіки із зростанням власного та суспільного добробуту, коли це є невід'ємною частиною його громадянської позиції.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами та доп.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року № 3659-XII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 36. — Ст. 164.
4. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-III (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. — 2001 р. — № 12. — Ст. 64.
5. Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2132-XII (Закон втратив чинність на підставі Закону № 2210-III (2210-14) від 11.01.2001, ВВР, 2001, № 12, ст. 64) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 21. — Ст. 296.

*Булавина О. А., к.е.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології*

«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ» В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ПРІОРИТЕТІВ ЕКОНОМІЧНОГО НАВЧАННЯ

Вимоги сучасних роботодавців до фахівців економічного профілю не обмежуються виключно вимогами до високого рівня кваліфікації. Висуваються також вимоги до рівнів сформованості інструментальних, міжособистісних, системних і спеціальних компетентностей випускників, що обумовлює необхідність переходу від викладання до освоєння економічних наук і впровадження компетентнісного підходу, який можна охарактеризувати як спробу привести у